

МОЛОДІЖНИЙ СОЦІОЛЕКТ ТА ЙОГО РОЛЬ В ЛЕКСИЧНОМУ ЗБАГАЧЕННІ СУЧАСНОЇ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ

Гридинський І.П., старший викладач

Кібенко Л.М., старший викладач

Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків

Анотація. В даній статті розкривається зміст поняття «молодіжний соціолект», визначається статус соціолектної мови молоді і її роль в лексичному збагаченні сучасної французької мови та розглядаються лінгвістичні особливості соціолекту, характеризуються способи поповнення його лексичного фонду.

Ключові слова: молодіжний соціолект, молодіжна комунікація, емоційно-експресивна функція, метафора, редуплікація, кодування, усічені одиниці, арготизми, афікси.

Актуальність проблеми. В сучасній вітчизняній і зарубіжній соціолінгвістиці вивчаються різноманітні варіанти існування мови: її літературна форма, окремі функціонально-мовні різновиди, насамперед розмовна мова, мова ЗМІ, а також професійні жаргони, територіальні і соціальні діалекти. Вивчення соціолектних форм передбачає дослідження мови в тісному зв'язку з особистістю індивіда, його мисленням, світоглядом, духовною культурою та практичною діяльністю. В цьому контексті саме молодіжна мова являє собою важливу і перспективну область лінгвокультурологічного дослідження. В сучасній лінгвістичній літературі молодіжний варіант мови визначається по-різному: «молодіжний жаргон», «молодіжний сленг», «інтержаргон».

Для визначення молодіжної мови використовується термін «молодіжний соціолект», а сама мова розглядається як особлива підсистема національної мови, яка функціонує в процесі комунікації певної вікової категорії носіїв французької мови (молоді), характеризується переважаючим зниженою емоційно-оцінної лексики і ґрунтується на загальній для всіх стилів системі фонетичних, граматичних і лексичних засобів.

Інтерес до вивчення французької молодіжної мови в даний час зростає. Є ряд досліджень, в яких всебічно аналізуються окремі аспекти даного мовного явища: розглядаються джерела і засоби формування молодіжної лексики, вивчаються її структурні, функціональні та соціальні аспекти.

Соціолінгвістичними параметрами молодіжної мови є: віковий критерій (школярі, студенти та інші), соціальна приналежність (рід діяльності), територіальна ознака (місто, передмістя), гендерний критерій і ступінь освіченості. В статті подаються загальні тенденції, властиві французькій молодіжній мові, а молодь розглядається як соціологічна категорія з віковою межею від 13 - 14 років до 29-32 років. При цьому ключовими критеріями відбору є вік і певний соціальний статус, в якому знаходяться молоді люди до прийняття ними дорослих ролей у суспільстві.

Найважливішими якостями молоді, крім вікових, також є: соціальні якості (процес соціалізації - становлення особистості та її долучення до матеріального і духовного життя суспільства), психологічні особливості (потреба в друзях і колективних формах діяльності, прагнення до самоствердження, культурологічні ознаки (створення власного соціокультурного простору, протиставлення своєї культури культурі дорослих).

Характерними рисами молодіжної комунікації є невимушений, неформальний, жартівливий тон спілкування, високий ступінь емоційності, прагнення до нестандартного самовираження, яке є притаманним цій віковій групі. Необхідність постійно демонструвати свою приналежність до даної субкультури і одночасно неналежність до інших субкультур, що в різній мірі є характерним для представників будь-яких соціальних утворень, призводить до вироблення деякого набору ідентифікуючих ознак, що підлягають демонстрації. Такими є не лише зовнішні ознаки - аксесуари одягу, зачіска, татування, але й мова даної субкультури. Демонстрація мовної приналежності, за образом висловом Є. Д. Поливанова, є «пред'явлення мовного паспорту». У молодіжній сфері спілкування на перший план виступає не прагнення засекретити мову, а прагматично-ідеологічна ідея протиставити свою мораль, свої ідеали, свій образ думок і свою поведінку світу дорослих, загальноприйнятим соціальним і поведінковим зразкам. Велике значення для характеристики молодіжної мови має вивчення специфічних особливостей її лексичного збагачення, визначення продуктивності різних засобів поповнення її словника, виявлення співвідношення між різними способами словотвору. Молодіжний соціолект є однією зі сфер появи і найбільш активним каналом поширення мовних новоутворень: лексичних, фразеологічних. Нове в лексиці фіксує динаміку

сьогоднішнього життя, реальний стан мови, яка не може не помічати або обходити стороною ці явища тільки тому, що вони не є нормою. Це проявляється не тільки в поповненні словникового складу мови, в появі нових слів і нових значень, а й у зміні семантичної структури слова і його обсягу.

Носії молодіжного соціолекту використовують для позначення актуальних для них понять, в першу чергу, лексичні одиниці з літературної мови без руйнування форми, але переосмислюючи метафорично і метонімічно їх значення. Характер таких переосмислень специфічний, зважаючи на своєрідність психології і світосприйняття носіїв молодіжної мови. Всі молодіжні лексеми, утворені в результаті семантичного перенесення, мають високу експресивність і емоційність. Розглядаючи особливості мовної поведінки людини в малих соціальних спільнотах,

Л. П. Крисін зупиняється на двох основних тенденціях, що діють в малих групах при спілкуванні у середині групи: до згортання, елімінації таких засобів, які називають об'єктом мовлення, і до деталізації таких засобів, які їх характеризують та оцінюють. Він пояснює це тим, що загальний досвід членів групи (в тому числі молодіжної) в процесі тривалої спільної діяльності та взаємного спілкування служить надійною опорою для повного взаєморозуміння і без «експліцитного» називання предмета мовлення.

На основі аналізу фактичного матеріалу були виділені основні типи переносу найменування. По-перше, це «форма предмета», яка ґрунтується на об'єктивно існуючій подібності між двома неістотами або явищами (зовнішній вигляд, колір, розмір предмета): *piton* 'ніс' (гак); *farine* 'кокаїн' (білий колір борошна). Другим типом переносу найменування є «якість предмета»: *éponge* 'алкоголік' (губка) (в даному випадку загальною ознакою є здатність вбирати рідину, як губка), *clapet* 'рот' (технічний термін - клапан). Наступний тип метафоричного переосмислення ґрунтується на однакових чи подібних «функціях предметів»: *ripse* 'рука' (кліщі, клішня); *arbalète* (арбалет), *carabine* (карабін), *engène* (снаряд) 'чоловічий статевий орган'. В основі типу «людина-фаунонім» найчастіше здійснюється перенесення найменування представників фауни на людину: - *ripse* 'коротун' (блоха - маленька істота). Значення метафоричних позначень привертає увагу, сприяє кращому запам'ятовуванню інформації, що дуже важливо для молоді.

Дослідження показали, що метафоризація оживляє молодіжну мову, вносячи в семантичну структуру існуючих слів нові значення і об'єднуючи за якою - небудь ознакою різномірні предмети дійсності. Так, наприклад, найбільш частотними в молодіжному мовленні є метафори, які відносяться до наступних ЛСГ: «характеристика людини»: *cloche* 'дурень' (дзвін - без мізків, порожня голова); *bête* 'старанний учень' (звір - ознака сили, хватки, чуття); *sageot* 'некрасива дівчина' (ящик); *fax*, *disque* 'худа, плоскогруда дівчина' (факс, диск); *gazelle* 'красива, струнка дівчина' (газель); *allumeuse* 'спокусниця' (запальничка) та інші, «предмети побуту»: *capsule*, *crêpe*, *gaufre* 'кашкет' (ковпачок, млинець, казанок); слова зі значенням «соматизма»: *ciboulot*, *bouillotte* 'голова' (цибуля, чайник); *blaire*, *tomate* 'ніс' (паяльник, помідор); *quille*, *pilier* 'нога' (ходулі, стовп); *louche* 'рука' (ополоник); *apanas*, *amortisseurs* 'жіночі груди' (ананаси, амортизатори). Метонімія використовується набагато рідше, ніж метафора: *bleu* 'поліцейський', *Sorbonne* 'голова', *tête* 'хороший учень' і т. п.

Наведений лінгвістичний матеріал показує, що молодь усвідомлено недбало вживає мовні варіанти, які не відповідають літературній нормі. При метафоризації такі слова виявляються мотивованими, що сприяє їх постійній відтворюваності з відповідним значенням в молодіжному соціолекті. Здатність метафори створювати комічний ефект, підкреслювати іронічну тональність настрою молодих комунікантів пояснює її широке використання.

Молодіжна мова взаємодіє з іншими різновидами мови, до яких, крім просторіччя, професійних і соціальних жаргонів, відноситься і арго, з якого носії молодіжного соціолекту запозичують лексеми для поповнення свого словника. Арготичні одиниці, характерні для молодіжної мови і які вживаються в усних і письмових засобах масової інформації, входять в різні лексикосемантичні групи: «сфера навчання» - *bizutage* 'глузування над новачком'; *plancher* 'відповідати на уроці, екзамені'; *compote* 'твір'; слова із значенням «соматизма» - *cul*, *miches* 'зад, дупа'; *bite*, *radis* 'пеніс'; *limace* 'сорочка'; *bénard* 'штани'; *dope* 'наркотик'; «людина, характеристика його властивостей і якостей» - *tes* 'тип, мужик'; *cul* 'йолоп, бовдур'; *cop* 'кретин'; *gigolo*, *gigolette* 'альфонс, шльондра'. Велике поширення в молодіжному середовищі мають оціночні арготизми. Оціночні слова більшою мірою, ніж будь-які інші лексико-семантичні групи молодіжного соціолекту, схильні до мовної моди.

У поповненні словникового складу молодіжного соціолекту велику роль відіграють запозичення. Вживання іншомовної лексики у французькому молодіжному соціолекті є престижним і тому цілеспрямованим. Французькі лінгвісти Е. Жерар і Б. Кернел, дослідивши молодіжну мову у французьких школах, ліцеях та університетах, відзначили, що однією з найважливіших її характеристик є вживання запозичень: «Le langage des jeunes s'enrichit de mots et d'expressions

venus de différents horizons: ... il emprunte énormément à certaines langues étrangères, principalement l'anglo-américain, l'arabe et le gitan». Так, наприклад, у французькому молодіжному соціолекті зареєстровані запозичення, що зберегли вихідну іншомовну форму без зміни як звукового, так і смислового змісту: coach 'тренер'; job 'робота'; fun 'забавний'; shopping 'ходіння по магазинах'; look 'зовнішній вигляд'; cool 'спокійний, розкутий'; усічені запозичення, в яких зміст виразу зберігається, а форма зазнає змін: fan - fanate 'фанат'; self-self-service 'самообслуговування'; іншомовні вкраплення, що представляють собою іноземні слова, що функціонують відповідно до законів французької мови та зазнали різних графічних і морфологічних змін: call - caller 'дзвонити'; look - looker 'дивитися'; job - jobber 'працювати'; cool - coolitude 'спокій'. В мові молодих французів також зустрічаються запозичення з інших мов (арабської, італійської, іспанської, циганської): payo, payotte - (циган) 'хлопець, дівчина', gaslo - (циган) 'молода людина', macho - (іспано-америк.) 'чоловік', sister - (америк. сленг) 'дівчина', basta - (італ.) 'досить', kif - (араб.) 'задоволення'.

У французькому молодіжному соціолекті основними причинами запозичень є експресивність даних одиниць, новизна, данина моді, наслідування мови героїв з модних зарубіжних фільмів або пісень. Часто в молодіжному мовленні запозичені слова виконують функцію приховування інформації від непосвячених людей. Закріпленню іншомовних одиниць у свідомості французької молоді сприяють засоби масової інформації, поп та рок-музика на англійській мові, комп'ютерні ігри і таке інше. Серед запозичень на перше місце по продуктивності виходять англійські слова. Стрімкий потік іноземних слів з арабських, африканських і циганських мов - одна з відмінних рис французького молодіжного соціолекту.

У сучасній молодіжній мові для утворення нових лексем все частіше використовується такий фоно-морфологічний спосіб, як редуплікація (повне або часткове повторення складу, кореня, основи або слова). Це пов'язано з бажанням даної соціальної групи звернути на себе увагу, з прагненням до реалізації образних засобів, бути оригінальними в позначенні повсякденних предметів і явищ: olé olé 'розв'язний', 'вільний'; nunuche 'дурнувата'; fute-fute 'розумний', 'кмітливий'. У молодіжному соціолекті використовуються як абсолютні редуплікації: jojo 'гарний', tam-tam 'шум, гамір', так і часткові: moumoute 'милочка', riffi 'бійка', micmac 'махінація'. Широко також поширений такий вид редуплікації, як підсилювальне повторення, коли подвоєне слово називає той же предмет, ознаку або дію, що і просте, але використовується як експресивний засіб підкреслення, посилення: bisous bisous 'міцний поцілунок', poil poil 'тютелька в тютельку». Редуплікативні форми, користуються у молоді великою популярністю, характеризуються яскравою емоційною забарвленістю і передають різні типи оцінки: foufou, fofolle 'зворушений (а)', duduiche 'балда', rourou 'красуня', 'лапочка', chouchou 'любимчик'. Виникаючи нерідко як дитячі слова, іноді як спотворення нормальних слів, редуплікації набувають вторинні переносні значення: gnangnan 'тютхтій, уоуо 'дівчина'. У сучасній французькій розмовній мові редуплікативне слово blabla позначає 'просторікування, пусту багатослівність, балаканину'.

Однією з провідних тенденцій поповнення словникового фонду, які спостерігаються в молодіжній мові, є використання специфічного способу утворення лексики - кодування. Це процес заміни звичайних лексичних одиниць скороченими умовними позначеннями, тобто кодування форми слова шляхом його модифікації: включення нових букв, складів і цифр. Найбільш популярним і продуктивним способом кодування і поповнення словникового складу французької молодіжної мови є Верлан, або "мова навики». Сам термін «le verlan» - це результат перестановки складів лексичної одиниці l'envers. Вживання «Верлана» пов'язано з природним бажанням молодих самоствердитися, відокремитися від світу дорослих своєрідною манерою мови чи підкреслити свою приналежність до певної вікової категорії, групи. «Верлан» виконує в молодіжній мові не тільки символічну, але також ігрову і експресивну функції, що пов'язано в значній мірі з віком його творців - носіїв: vreuli < livre 'книга', leba < balle 'м'яч'. Він вживається в рекламі, засобах масової інформації, піснях, фільмах. «Верлан» називають «langage des jeunes» - це забавний код, що надає безмежну мовну перевагу для молоді відмежувати себе від дорослого суспільства.

Поряд з іншими способами кодування слів молоді широко використовує шифрування, де велику роль грають букви і цифри. Літерний код полягає в тому, що слово може замінюватися яким - небудь поєднанням букв або однією літерою (зберігаючи, як правило, алфавітне звучання): Ki a di koi ? - Qui a dit quoi ?, K's tête - casse - tête, K7 - cassette, A2M1 - à demain. У даній формі молодіжної комунікації, крім функції економії, реалізується і ігрова функція.

Вирішальну роль у розвитку молодіжної лексики грає прагнення до мовної економії, яка знаходить своє вираження у збільшенні кількості усічених одиниць. Вони мають велику сферу поширення внаслідок збереження оціночної ознаки у своїй семантичній структурі. Наприклад, при вживанні лексичних одиниць directeur, dictionnaire, composition йде констатація факту без будь-якого суб'єктивного ставлення до нього. При використанні ж усічених форм dirlo, dico, comro відчувається

показна байдужість по відношенню до предмета розмови.

Серед усікань в молодіжній мовній практиці домінує апокопа (відкидання одного чи кількох звуків у кінці слова) : *récré - récréation* ' зміна , відпочинок ' , *exo - exercice* ' вправа ' ; далі йде афереза (відпадання початкового голосного для уникнення міжслівного збігу голосних): *plôme (nm) - diplôme* ' диплом ' ; *lastique - élastique* ' гумка ' ; та аббревіатури: *RDV - rendez - vous (erdève)* ' побачення ' , *RU - Restaurant universitaire* ' студентська їдальня ' , *BGV - Bouffe à Grande Vitesse* (за зразком *TGV*) ' швидка їжа ' , *VFML - Vite, Fort, Mal*. Висока функціональна активність цих форм пояснюється тим , що це простий спосіб деформації слів, що створює розмовно - знижений ефект і несе у своїй семантичній структурі емоційно - оціночний компонент.

Подібні утворення досить швидко закріплюються не тільки в молодіжному лексиконі. Їх включають у свій словник люди, що не мають відношення до молодіжного соціолекту, в мові яких вони функціонують поряд з літературними еквівалентами в залежності від ситуації спілкування. Газетні тексти, намагаючись імітувати цю близькість, використовують усічені форми як в матеріалах для або про молодь, так і в статтях, розрахованих на масового читача.

В молодіжному соціолекті експресивність досягається найчастіше за допомогою афіксів . Найбільш продуктивними є наступні суфікси : - **ard** : *flemmard* ' лінивий учень ' , *ringard* ' невдаха ' , *touchard* ' ябеда, донощик ' ; - **age**: *bidochage* ' списування на контрольній роботі ' , *recalage* ' провал на іспиті ' , - **oche** : *sacoché* ' портфель ' , *santioche* 'їдальня' ; - **o** , - **os** : *débilos* ' дурний, безглуздий ' , *colos* ' крутий ' .

Систематизація словотворчих моделей, за якими утворюються молодіжні лексеми, що мають у своїй структурі емоційно - оціночний компонент, дозволяє зробити висновок про те, що дані способи є досить ефективним і поширеним засобом вираження суб'єктивного ставлення до навколишньої дійсності. В основі словотворення молодіжної лексики лежить творчий підхід до використання загальномовних ресурсів, в основному вона використовує традиційний інвентар мовних засобів, характерних для загальнонаціональної французької мови.

Вивчення лексичного складу сучасного французького молодіжного соціолекту вважається доцільним і вельми перспективним для прогнозування процесу збагачення французької письмової та літературної мови, так як в цьому процесі відбувається обопільний перехід елементів різних соціальних варіантів мови.

Література

1. Бойко Б. Л. Молодежный жаргон как отражение взаимодействующих субкультур / Б. Л. Бойко // Встречи этнических культур в зеркале языка: (в сопоставительном лингвокультурном аспекте): Научный совет по истории мировой культуры. - М.: Наука, 2002. - 487 с. -С. 352 - 361.
2. Еренков А. С. Функционирование иноязычных вкраплений в устной речи молодежи / А. С. Еренков // Современные прагмалингвистические исследования романских, германских и русских языков: Сб. науч. тр. - Воронеж, 1996. - С. 72 - 76.
3. Крысин Л. П. О речевом поведении человека в малых социальных общностях: Постановка вопроса / Л. П. Крысин // Язык и Личность. - М.: Наука, 1989. - С. 78 - 86.
4. Кузьмина С. Г. Средства выражения межличностных отношений в текстах молодежной сферы общения (грамматический аспект): Автореф. дис. ...канд. филол. наук / Кузьмина Светлана Геннадьевна. - М., 2000. - 23 с.
5. Поливанов Е. Д. О блатном языке учащихся и о «славянском языке» революции «За марксистское языкознание» // Сборник популярных лингвистических статей «Федерация» -М., 1931. - 181 с.
6. Calvet L-J. Les voix de la ville : Introd. à la sociolinguistique urbaine. - Paris : Payot, 1994. - 308 p.
7. Girard E., Kernel B. Le vrai langage des jeunes expliqué aux parents qui n'entravent plus rien. - Paris : Albin Michel, 1996. - 269 p.
8. Maisier V. Abréger en français: Abr., Abrév., Abréviat ? / Le Français moderne : Revue de linguistique française. - Paris : Larousse, 2004. - № 2. - P. 190 - 199.
9. Méla V. Verlan 2000 / Langue française. - Paris : Larousse, 1997. - № 114. - P. 16 - 34.
10. Merle P. Argot, verlan et tchatches. - Toulouse : Milan, 2000. - 63 p.
11. Sourdou M. L'argotologie: entre forme et fonction // Linguistique. - P., 2002. - Vol. 38, fasc. 1. - P. 25 - 39.
12. Turpin B. Le jargon, figure du multiple // Linguistique. - P., 2002. - vol. 38, fasc. 1. -P. 53 - 68.

МОЛОДЁЖНЫЙ СОЦИОЛЕКТ И ЕГО РОЛЬ В ЛЕКСИЧЕСКОМ ОБОГАЩЕНИИ СОВРЕМЕННОГО ФРАНЦУЗСКОГО ЯЗЫКА

Гридинский И.П., ст. преподаватель
Кибенко Л.М., ст. преподаватель

Харьковская государственная зооветеринарная академия, г. Харьков

Аннотация: В данной статье раскрывается содержание понятия «молодёжный социолект», определяется статус социолектной речи молодёжи и её роль в лексическом обогащении современного французского языка, рассматриваются лингвистические особенности социолекта, характеризуются способы пополнения его лексического фонда.

YOUTH SOCIOLECT AND ITS ROLE IN THE LEXICAL ENRICHMENT OF MODERN FRENCH.

Grydynskiy I.P., senior instructor

Kibenko L.M., senior instructor

Kharkiv state zooveterinary academy, Kharkov

Summary. This article reveals the contents of the notion « youth sociolect», defines the status of sociolect speech of the youth and its role in the lexical enrichment of the modern French. The article covers linguistic peculiarities of sociolect, it characterizes the ways of enriching its vocabulary.

Key words: youth sociolect, youth communication, emotional expressive function, metaphor, reduplication, encoding, truncated units, slang, affixes.

УДК: 8113

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Сілінська О.І., старший викладач

Сергієнко В.В., старший викладач

Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків

Анотація. *Стаття присвячена особливостям організації та вдосконаленню викладання іноземної мови за фахом. Використання сучасних засобів навчання передбачає вирішення таких завдань, як формування бажання студентів навчатися та застосовувати набуті знання у професійній сфері своєї діяльності.*

Ключові слова: *іноземна мова, сучасні засоби навчання, мотивація, індивідуальний підхід, самостійна робота, Інтернет.*

Навчання іноземним мовам є складовою частиною загального завдання підготовки кваліфікованих фахівців у всіх сферах професійної діяльності. Це досить складний та кропіткий процес, який потребує багато часу та зусиль. Іноді не завжди можна на іншій мові висловити думку так, як вона маєтись на увазі в рідній.

Перш за все необхідно підійти до розгляду мети, мотивації, формування навичок та вмінь студентів для успішного втілення викладання іноземної мови. Адже потреба якісної підготовки спеціалістів вимагає нові форми та методи навчання. На сьогоднішній день відомо те, що у викладанні мов пріоритет надається комунікативному аспекту, що насамперед є головною метою, а формування навичок комунікативного аспекту втілює її в життя та дозволяє студентам освоїти не тільки окремі терміни лексичного мінімуму, а й доцільно застосовувати набуті знання у своїй подальшій сфері професійної діяльності.

Насамперед необхідно посилити індивідуальний підхід, в основі якого повинна бути самостійна робота студентів, яка надає їм можливість пошуку необхідної інформації для самоаналізу та є основним фактором забезпечення позитивного результату мовної підготовки. В межах конкретної програми студенти отримують конкретні знання рівень яких визначається виконанням конкретних завдань під час поточного контролю та іспитів.

Невелика кількість часу, що відводиться для аудиторних занять, компенсується спеціальними підбором матеріалів для тренування та автоматизації навичок для збалансованого поєднання аудиторної та самостійної роботи студентів.

Важливу роль відіграє використання сучасних технічних засобів, комп'ютерних програм, Інтернету. Більшість студентів нашої академії вивчають англійську мову, яка швидкими темпами набула популярності та стала міжнародною мовою, нею користуються діячі науки і культури, бізнесмени, журналісти, туристи в усіх куточках світу. Майже у 100 країнах англійська мова є офіційною. Ця мова полонила світ, а мережі Інтернет можна знайти різноманітність інформативного матеріалу для успішної роботи студентів при вивченні іноземної мови за фахом.

Успіх навчання значно залежить від принципів, покладених в основу організації та управління цим процесом. У нашому ВУЗі перевага надається не мові для загальних цілей, а мові для